

**MAMLAKATIMIZ SHAROITIDA KIBERSPORTNI RIVOJLANTIRISH
YO'LLARI VA INOVATSION PEDAGAGIK ASOSLARI****OBID RO'ZIQULOV MUXIDDINOVICH***Buxoro Xalqaro Universiteti**Jismoniy madaniyat fakulteti**1-kurs Magistranti**Jismoniy madaniyat**Ilmiy rahbar: P.f.d (DsC) Professor***B. B. Ma'murov****ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada kibersportning zamonaviy sport turi sifatidagi o'rni, uning mamlakatimizdagi rivojlanish holati va istiqbollari tahlil qilinadi. Shuningdek, kibersportni yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish, intellektual salohiyatni rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarni mustahkamlash vositasi sifatida ko'rib chiqish masalalari yoritiladi. Unda innovatsion pedagogik yondashuvlar — raqamli texnologiyalar, gamifikatsiya, virtual treninglar va masofaviy ta'lim imkoniyatlari orqali kibersportni ta'lim jarayoniga integratsiyalash yo'llari bayon etilgan. Ilmiy maqola O'zbekiston sharoitida kibersportning samarali rivojlanishiga xizmat qiluvchi asosiy omillar, mavjud muammolar va ularning yechimlariga qaratilgan taklif va tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

KALIT SO'ZLAR: kibersport, innovatsion pedagogika, raqamli texnologiyalar, gamifikatsiya, virtual trening, yoshlarga ta'lim, sog'lom turmush tarzi

KIRISH

XXI asrda texnologiyalar rivojlanishi inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga, jumladan, sportga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Shunday zamonaviy yo'nalishlardan biri — bu kibersport (e-sport) bo'lib, u nafaqat o'yin-kulgi vositasi, balki jahon miqyosidagi sport musobaqalari, ta'lim va innovatsion texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq bo'lgan sohaga aylangan. Hozirgi kunda kibersport yoshlar orasida keng ommalashib, ularning axborot texnologiyalariga bo'lgan qiziqishini oshirish, mantiqiy fikrlashini rivojlantirish, hamjihatlikda ishlash ko'nikmasini shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot, axborot texnologiyalari va innovatsion ta'lim yo'nalishlarining izchil rivojlanayotgani kibersportni ham muhim soha sifatida ilgari surmoqda. Bu jarayonda kibersportni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan, xususan innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish alohida ahamiyatga ega. Mazkur maqolada kibersportni O'zbekiston sharoitida rivojlantirish

yo'llari, bu yo'nalishdagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan innovatsion pedagogik asoslar chuqur tahlil qilinadi

ASOSIY QISM

Kibersport bugungi kunda nafaqat o'yin yoki ko'ngilochar faoliyat, balki zamonaviy ta'lim va texnologiyalar bilan uzviy bog'liq bo'lgan kuchli soha sifatida rivojlanmoqda. O'zbekiston sharoitida kibersportni rivojlantirish uchun eng avvalo ijtimoiy va pedagogik munosabatni o'zgartirish, uni mazmunli va foydali mashg'ulot sifatida qabul qilish zarur. Buning uchun maktablar, kollejlari va oliy ta'lim muassasalarida kibersport to'garaklarini tashkil etish, darsdan tashqari faoliyat sifatida sport va raqamli texnologiyalarni birlashtirgan mashg'ulotlar yo'lga qo'yilishi kerak.

Kibersportga oid milliy turnirlar va musobaqalarni muntazam ravishda tashkil qilish, bu yo'nalishdagi iste'dodlarni erta aniqlash va qo'llab-quvvatlash zarur. Bunda yoshlar orasida sog'lom raqobatni shakllantirish, kompyuter o'yinlarining zararli ta'siridan himoya qilish ham muhim hisoblanadi. Shu maqsadda o'quvchilar va ularning ota-onalari uchun maxsus seminar-treninglar o'tkazish orqali kibersportning ijobiy jihatlari haqida ma'lumot berish foydali bo'ladi.

Innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali kibersportni ta'lim jarayoniga integratsiyalash mumkin. Masalan, gamifikatsiya, ya'ni o'quv jarayonini o'yin elementlari bilan boyitish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish mumkin. Virtual muhitda sodir bo'ladigan jamoaviy o'yinlar orqali esa hamkorlikda ishlash, tezkor fikrlash, qaror qabul qilish kabi ko'nikmalar shakllantiriladi. Bu esa kelajakda nafaqat kibersportda, balki boshqa hayotiy vaziyatlarda ham foyda beradi.

Shuningdek, kibersport asoslari bo'yicha maxsus fanlar yoki modullar joriy etilishi, ularning doirasida texnik bilimlar, strategik fikrlash, muomala madaniyati va raqamli savodxonlik kabi mavzular qamrab olinishi lozim. Bu o'quvchilarni nafaqat o'yinchi sifatida, balki dizayner, dasturchi, kibersport murabbiyi yoki tahlilchi sifatida ham rivojlantirish imkonini beradi.

Shahar va qishloq maktablari o'rtasidagi tengsizlikni kamaytirish uchun mobil kibersport laboratoriyalari tashkil etish, kam ta'minlangan hududlarda ham bu sohaga kirib borish imkoniyatlarini yaratish lozim. Bu orqali yoshlar o'z qiziqishlarini professional faoliyatga aylantira olishadi.

Kibersportni ilmiy jihatdan o'rganish, psixologik, pedagogik va sotsiologik aspektlardan tahlil qilish orqali uning ijtimoiy ta'sirini chuqur o'rganish mumkin. Bu esa siyosiy va ijtimoiy qarorlar qabul qilishda asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, kibersport bo'yicha milliy strategiya ishlab chiqilishi, bunda innovatsion ta'lim metodlari asos qilib olinishi lozim.

Quyida kibersportni mamlakatimiz sharoitida rivojlantirish bo'yicha **faqat amaliy va kreativ yechimlardan iborat** jadval keltirilgan:
Kibersportni rivojlantirish bo'yicha amaliy va kreativ takliflar

Yo‘nalish	Amaliy va kreativ misollar
Ta’limga integratsiya	Maktablarda “Kibersport asoslari” nomli tanlovli fan joriy qilish; dars jarayonlarida gamifikatsiya usulidan foydalanib, o‘yin orqali mantiqiy masalalarni yechish.
Mashg‘ulotlar tashkiloti	Har bir tuman yoki hududda “Kiberklublar” ochish, ular orqali muntazam turnirlar o‘tkazish va jamoalar tuzish.
O‘quvchilar ishtiroki	Kibersport bo‘yicha “Eng yaxshi strateg” yoki “Eng yaxshi jamoa yetakchisi” kabi nominatsiyalar bilan musobaqalar o‘tkazish.
Texnologik ta’minot	Maxsus mobil “Kibersport laboratoriyasi” furgonlari orqali chekka hududlardagi maktablarga borib, amaliy o‘yin mashg‘ulotlarini o‘tkazish.
Ota-onalar bilan hamkorlik	Kibersport bo‘yicha ota-onalarga mo‘ljallangan seminarlar o‘tkazish: “Kibersport – farzandingizning raqamli dunyodagi imkoniyati”.
Murabbiylik tizimi	Oliy ta’lim muassasalari va kibersport federatsiyalari hamkorligida maxsus “eSport murabbiyi” kurslarini tashkil etish.
Kasb-hunar yo‘nalishi	Kibersportga oid kasblarni targ‘ib qilish: “O‘yin dizayneri”, “Kiberpsixolog”, “Strimer” kabi yo‘nalishlar bo‘yicha stajirovkalar.
Jamoatchilik bilan ishlash	Yoshlar markazlari va kutubxonalarda kibersport ko‘rik-tanlovlari: intellektual o‘yinlar bilan birga jamoaviy musobaqalar o‘tkazish.

Kibersportni maktab va kollejlarda darajasida tanlovli dars sifatida joriy etish – bu orqali o‘quvchilar kompyuter o‘yinlarini nafaqat o‘yin sifatida, balki bilim va strategik fikrlash vositasi sifatida ko‘ra boshlaydi.

Har bir hududda maxsus kibersport markazlari tashkil etish – bu markazlar nafaqat o‘yin mashg‘ulotlari, balki texnik tayyorgarlik, psixologik mashg‘ulotlar va jamoaviy ko‘nikmalarni rivojlantirish bilan shug‘ullanadi.

Milliy kibersport murabbiylarini tayyorlash bo‘yicha qisqa kurslar ochish – bu kurslarda yoshlar murabbiylik, o‘yin tahlili va musobaqalarni boshqarish bo‘yicha amaliy bilimlarga ega bo‘lishadi.

Mobil kibersport laboratoriyalarini tashkil etish – internet va kompyuter ta’minoti zaif bo‘lgan hududlarga borib, o‘quvchilarga tajriba asosida kibersport asoslarini o‘rgatish imkoniyati yaratiladi.

Kibersport yo‘nalishidagi kasb-hunarlariga yo‘naltiruvchi seminar va treninglar o‘tkazish – masalan, professional o‘yin dizayni, musobaqa tashkiloti, jonli efir boshqaruvi, kibexavfsizlik kabi sohalarga yo‘naltirish.

O‘quvchi-yoshlar uchun “sog‘lom o‘yin” dasturini yaratish – bunda ular o‘yin vaqtini nazorat qilish, jismoniy mashqlar bilan uyg‘unlashtirish va onlayn xavfsizlikni tushunishni o‘rganishadi.

Mahalliy hamda xalqaro kibersport turnirlarida qatnashish uchun grantlar ajratish – iqtidorli yoshlar tajriba to‘plash va professional o‘shish imkoniga ega bo‘lishadi.

XULOSA

Kibersport zamonaviy yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Uni ta‘lim jarayonlariga integratsiya qilish, pedagogik yondashuvlar orqali to‘g‘ri yo‘naltirish, ijtimoiy va texnologik muhit bilan uyg‘unlashtirish – bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Mamlakatimizda kibersportni rivojlantirish uchun amaliy sharoitlar, zamonaviy texnik baza va motivatsion dasturlar zarur.

Shuningdek, kibersportni ijtimoiy-psixologik barqarorlikni mustahkamlovchi vosita sifatida ko‘rish mumkin. U o‘quvchilarni strategik fikrlash, jamoaviy ishlash, tezkor qaror qabul qilish va raqamli madaniyatga moslashishga o‘rgatadi.

Innovatsion pedagogik yondashuvlar, ayniqsa, gamifikatsiya, loyiha asosida o‘qitish, mentorlik tizimi kabi uslublar orqali kibersport sohasida nafaqat iste’dodli yoshlar, balki bilimli va yetuk mutaxassislar ham yetishib chiqadi.

Shunday ekan, kibersportni nafaqat bo‘sh vaqtni mazmunli o‘tkazish vositasi, balki zamonaviy kasbga yo‘naltiruvchi, kreativ fikrlashni rivojlantiruvchi ta‘limiy vosita sifatida baholash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Axmedova M., Xolmatov A. — Innovatsion pedagogika asoslari, Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2021.
2. To‘xtayev B. — Axborot texnologiyalari va zamonaviy ta‘lim, Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2020.
3. Sultonova D. — Yoshlar va raqamli texnologiyalar: muammo va yechimlar, Toshkent: “Ilm ziyo”, 2022.
4. Jo‘rayev S. — Kibersport: imkoniyatlar va tahdidlar, Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2023.